

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

**Qo‘lyozma huquqida
UDK: 338.481.32(575.1)**

OPPOQXONOV NURMUHAMMADXON PO‘LATXON O‘G‘LI

**O‘ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA
DAVLATNING IQTISODIY MEXANIZMLARI SAMARADORLIGINI
OSHIRISH**

08.00.17 – “Turizm va mehmonxona faoliyati”

Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi

Toshkent – 2025

Mundarija

	Kirish.....	3
I-bob	Turizmni rivojlantirishda davlatning iqtisodiy mexanizmlardan foydalanishning nazariy asoslari.....	10
1.1	Turizm sohasini rivojlantirishda davlatning iqtisodiy mexanizmlardan foydalanishning nazariy jihatlari.....	10
1.2	Turizmni rivojlantirishda davlat tomonidan tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini tashkil etish muammolari.....	25
1.3	Turizmni iqtisodiy mexanizmlar orqali rivojlantirishning xorijiy tajribani qo‘llash yo‘llari	46
II-bob	O‘zbekistonda turizmni rivojlantirishda davlatning iqtisodiy mexanizmlardan foydalanishning joriy holati tahlili.....	79
2.1	Iqtisodiy mexanizmlarning turizmni rivojlantirishga ta’sirini baholash.....	79
2.2	O‘zbekistonda turizmni rivojlantirishda iqtisodiy mexanizmlardan foydalanish imkoniyatlari.....	90
2.3	O‘zbekistonda turizmni iqtisodiy rivojlanishida davlatning iqtisodiy mexanizmlari tahlili	123
III-bob	O‘zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishda iqtisodiy mexanizmlar samaradorligini oshirish istiqbollari.....	142
3.1	O‘zbekistonda turizmning moliyaviy holat indeksi bo‘yicha baholashni tahlil qilish	142
3.2	O‘zbekistonda turizmning iqtisodiy samaradorligini oshirishda iqtisodiy mexanizmlardan foydalanish istiqbollari.....	154
	Xulosa.....	172
	Foydalanilgan adabiyotlar	175

Kirish

O‘zbekistonda bozor iqtisodiyoti munosabatlari shakllanishining asosini bozor iqtisodiyoti va davlat tomonidan tartibga solish mexanizmlari o‘zaro ta’sir qiladigan tashkiliy shakllarni qayta ishlab chiqarish va boshqarish jarayoni tashkil etadi. Shu nuqtai nazardan, boshqaruv tamoyillari, tashkiliy shakllari va usullari, bozor iqtisodiyoti, biznes va tadbirkorlik tashkilotlarining rivojlanishi va faollashuvidan kelib chiqadigan iqtisodiy munosabatlar, bu ijtimoiy yo‘naltirilgan bozor iqtisodiyotini yaratish jarayonida roli va ahamiyati ortib borayotgan turizm sohasiga ham tegishli hisoblanadi.

Iqtisodiyotni boshqarish va tashkil etishda davlatning roli baholanganda, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar milliy iqtisodiyotning deyarli barcha tarmoqlari va segmentlarining iqtisodiy faoliyatiga ta’sir ko‘rsatadi.

Mamlakatimiz va mintaqamizdagi turizm industriyasi turmush darajasi, aholi farovonligi va mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi bilan bevosita bog‘liq bo‘lgan bir qator tarmoqlar sifatida davlat va mintaqaviy darajada, ayniqsa turizm xizmatlarini ishlab chiqarishda jamoatchilik ishtiroki zarurligini ko‘rsatadi. mintaqaviy faoliyat uchun qulay imkoniyatlarni yaratish. Boshqa tomondan, davlat tomonidan ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarni tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlari asosida O‘zbekiston iqtisodiyotida yuzaga keladigan cheksiz bozor potensialini aniqlash muhim ahamiyatga ega.

Dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zarurati. Ushbu sohadagi muammolarni hal qilish turistik xizmatlar bozorining xususiyatlarini va ayrim turistik yo‘nalishlarning rivojlanish xususiyatlarini hisobga olgan holda davlat tomonidan turizm sohasini tartibga solish mexanizmlarini zarur nazariy va uslubiy qo‘llab-quvvatlaydi. Shu bilan birga, asosiy e’tibor muammoning tashkiliy va iqtisodiy jihatlariga va uni hal qilishga tizimli yondashishga qaratilishi kerak. Shunga ko‘ra, turizm sohasini rivojlantirish uchun samarali tashkiliy-iqtisodiy shakllar va davlat tomonidan tartibga solish usullarini tanlash, ularning ahamiyati va tashkiliy tamoyillari birlashtirilishi kerak, bu hozirgi boshqaruv bosqichida ayniqsa muhimdir.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 2-dekabrda PF-4861-son “O‘zbekiston Respublikasining turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta’minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”, 2018-yil 3-fevralda PF-5326-son “O‘zbekiston Respublikasi turizm salohiyatini rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratish bo‘yicha qo‘shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida”, 2018-yil 24-noyabrda PF-5583-son “Tadbirkorlik va innovatsiyalar sohasidagi loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”, 2021-yil 9-fevralda PF-6165-son “O‘zbekiston Respublikasida ichki va ziyorat turizmini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”, 2022-yil 28-yanvarda PF-60-son “2022 – 2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”, 2022-yil 8-aprelda PF-101-son “Tadbirkorlik muhitini yaxshilash va xususiy sektorni rivojlantirish orqali barqaror iqtisodiy o‘sish uchun shart-sharoitlar yaratish borasidagi navbatdagi islohotlar to‘g‘risida”, 2022-yil 9-iyunda PF-150-son “Tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash davlat jamg‘armasi faoliyatini yanada takomillashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi farmonlari, 2018-yil 7-fevralda PQ-3514-son “Ichki turizmni jadal rivojlantirishni ta’minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”, 2019-yil 5-yanvarda PQ-4095-son “Turizm tarmog‘ini jadal rivojlantirishga oid chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarorlari hamda mazkur sohaga tegishli boshqa me‘yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda ushbu dissertatsiya tadqiqoti muayyan darajada xizmat qiladi.¹

Tadqiqotning respublika fan va texnologiyalari rivojlanishining ustuvor yo‘nalishlariga mosligi. Dissertatsiya tadqiqoti respublika fan va texnologiyalari rivojlanishining “Demokratik va huquqiy jamiyatni ma’naviy-axloqiy va madaniy rivojlantirish, innovatsion bozor iqtisodiyotni shakllantirish” ustuvor yo‘nalishiga muvofiq bajarilgan.

¹ <https://lex.uz/docs/-3077025>, <https://lex.uz/ru/docs/-3548467>, <https://lex.uz/docs/-4076948?ONDATE=23.08.2021>, <https://lex.uz/ru/docs/-5283956>, <https://lex.uz/docs/-5841063>, <https://lex.uz/ru/docs/5947775>